

Ks. KRZYSZTOF WĘSIERSKI

PRZYWILEJ NIEPOKALANEGO POCZĘCIA A WOLNOŚĆ WYBORU MARYI¹

Dzisiejszy człowiek, głównie z racji rozbudowanej aktywności, którą realizuje w świecie oraz najróżniejszych osiągnięć z dziedziny nauki i techniki, których efektów doświadcza w codziennym życiu, jest mocno osadzony w empirycznej rzeczywistości świata. Nie sprzyja to właściwemu zaangażowaniu w sprawy nadprzyrodzone, a co za tym idzie – poszanowaniu niezmiennych i uniwersalnych wartości². Efektem takiej postawy jest m.in. przesuwanie religijności na peryferie ludzkich zainteresowań, a także traktowanie religii jako sprawy prywatnej. W kontekście takich zjawisk przyjmowanych jako „znaki czasu”³, warto odczytać swoje powołanie i przeznaczenie⁴, swoją proegzystencję⁵.

Odejście od Boga, zepchnięcie go na margines życia zawsze owocuje kryzysem wartości⁶. Jedną z nich, dzisiaj szczególnie niezrozumiałą i wypaczoną, jest kwestia wolności. Aby ukazać jej istotę, przebadana zostanie relacja Stwórcy do najdoskonalszego stworzenia, jakim jest Najświętsza Maryja Panna Niepokalanie Poczęta⁷. Z tej relacji człowiek może czerpać wzór dla swojego korzystania z wolności, gdyż Najświętsza Maryja Panna – będąc najdoskonalszym Bożym arcydziełem – pozostała człowiekiem.

¹ Analiza w oparciu o wybraną polską literaturę teologiczną od Vaticanum II do 2010 r.

² Por. J. Pestka, *Człowiek wierzący w kontekście przemijania*, „Theologica Thoruniensia” 2000, nr 1, s. 201.

³ Por. H. Krenczkowski, *Środowisko wychowania a religijność katolików na przykładzie parafii miejskiej św. Krzyża w Grudziądzu*, Pelplin 2009, s. 17.

⁴ Por. J. Pestka, *Człowiek jako podmiot kulturotwórczej działalności*, „Theologica Thoruniensia” 2000, nr 1, s. 179.

⁵ Por. tenże, *Proegzystencja chrześcijanina w polskiej myśli posoborowej*, „Studia Pelplińskie” 1988, nr 19, s. 137-144.

⁶ Por. tenże, *Tożsamość chrześcijanina wobec przemian współczesnego świata*, „Ateneum kapłańskie” 1989, t. 81, nr 1(112), s. 80.

⁷ Por. KK 53.

PREDESTYNACJA MARYI NA MATKĘ SYNA BOŻEGO

Sobór Watykański II stanowi *Magna Charta* współczesnej teologii. Badając jego nauczanie na temat Matki Bożej trzeba zaznaczyć, że koncentruje się ono w VIII rozdziale zatytułowanym: *Błogosławiona Maryja Dziewica, Boża Rodzicielka w Misterium Chrystusa i Kościoła*⁸ zawartym w *Konstytucji dogmatycznej o Kościele*⁹. Głównym tematem mariologii soborowej jest więc ukazanie Matki Bożej w kontekście chrystologii i eklezjologii¹⁰. Na tej płaszczyźnie należy też odczytać zagadnienie predestynacji Maryi, które Vaticanum II wyjaśnia w ten sposób, że „(...) z postanowienia Bożej Opatrzności Błogosławiona Dziewica została przeznaczona od wieków razem z wcieleniem Słowa Bożego na Matkę Boga”¹¹. Dokonało się to dlatego, że „Ojciec miłosierdzia pragnął, by (...) podobnie jak kobieta przyczyniła się do śmierci, tak również kobieta przyczyniła się do życia”¹².

Inspirację myślą soborową można dostrzec w pismach o. Napiórkowskiego. Zauważa on, że Bóg po grzechu pierworodnym – pragnąc ratować człowieka – nie tylko przewidział, lecz także „zaplanował” Chrystusa. W tym akcie miłosierdzia „wziął pod uwagę” również Maryję – Matkę Naprawiciela, której wyznaczył wyjątkowe miejsce w dziele naprawy¹³. Maryja wzorowo wypełniła swe zadanie, dlatego staje się żywym przykładem realizacji Bożego powołania dla tych, którzy chcą iść za Chrystusem.

Ojciec Napiórkowski wyjaśnia także, iż Maryja – będąc matką Syna Bożego, który jest Odkupicielem – pozostaje również na zawsze „najgłębiej związana z naszym usprawiedliwieniem, oczyszczeniem, ocaleniem, uleczeniem, odnowieniem, odkupieniem, zbawieniem, przeobstąpieniem, usynowieniem. Jej macierzyństwo nie zamyka się w jednorazowym wydarzeniu zrodzenia Chrystusa, przez to bowiem macierzyństwo weszła w głębię zbawczodajnego dzieła Syna i zbawczobiorczego losu nas, synów w Synu”¹⁴. Można nawet powtórzyć za ks. Bartnikiem, że Najświętsza Maryja Panna „staje się ogniskiem redempcyjnym dla całej natury ludzkiej i dla osobowej współpracy innych z łaską odkupienia”¹⁵. Z kolei ks. Buxakowski, podejmując problematykę wyboru Maryi na matkę Syna Bożego,

⁸ Por. tamże, s. 52-69.

⁹ Tamże.

¹⁰ Por. *II Polski Synod Plenarny*, Poznań-Warszawa 1991, s. 22.

¹¹ KK 61.

¹² Tamże, 56.

¹³ Por. S. C. Napiórkowski, *Podstawy prawdy o Niepokalanym Poczęciu i podanie jej przez Kościół do wierzenia*, w: *Niepokalane Poczęcie i życie chrześcijańskie*, red. D. Mastalska, Częstochowa-Niepokalanów 2005, s. 33.

¹⁴ Tamże, s. 34.

¹⁵ Cz. S. Bartnik, *Matka Boża*, t. 29, Lublin 2003, s. 138.

zaznacza, że Boże macierzyństwo jest łaską w klasycznym tego słowa znaczeniu. Maryja nie mogła sobie bowiem tego w żaden sposób wysłużyć. Boże macierzyństwo jest więc darem nadprzyrodzonym, udzielonym całkowicie darmo przez Boga, czyli ponad istotę i wymagalność możliwości ludzkiej natury Maryi¹⁶. Aby w związku z analizowanym tematem ukazać poglądy ks. Buxakowskiego w sposób całościowy, warto jeszcze podkreślić, że według niego „Maryja nie stała się sobą «z powodu» przygotowywanej dla Niej roli matczynej, lecz odwrotnie: stała się Matką Bożą, bo Ona – a nie kto inny – była odpowiednią ku temu osobą, najstosowniejszą ze wszystkich ludzi”¹⁷. I dlatego Pan Bóg obdarzył Ją szczególnymi darami, w tym łaską Niepokalanego Poczęcia¹⁸.

Zagadnienie wyboru Maryi na matkę Syna Bożego podjął także o. Bogusław Kochaniewicz – wykładowca mariologii w Kolegium Dominikanów w Krakowie. Prezentuje tezy podobne do Vaticanum II. Wyjaśnia on bowiem – opierając się na *Katechizmie Kościoła Katolickiego* przygotowanym przez specjalną komisję złożoną z kardynałów i biskupów z kardynałem Josephem Ratzingerem i Komitet Redakcyjny złożony z biskupów diecezjalnych¹⁹ – że Bóg zdecydował w swoim zbawczym zamiśle posłać swego Syna, aby „wykupił tych, którzy podlegali Prawu” (Ga 4,4). Jednak, „aby Słowo Ojca Przedwiecznego mogło stać się ciałem, potrzebna była matka. Dlatego też Bóg od wieków wybrał Maryję i przeznaczył Ją, aby stała się matką Jego syna”²⁰.

Problematyka wyboru na matkę Syna Bożego obecna jest także w nauczaniu Jana Pawła II. Jego teza jest o tyle nowatorska, że papież zauważa, iż odwieczne wybranie Maryi jest całkowicie jedyne i wyjątkowe²¹. Maryja bowiem – jak zaznacza papież – jest obecna w tajemnicy Chrystusa „już przed «założeniem świata» jako ta, którą Ojciec «wybrał» na rodzicielkę swego Syna we Wcieleniu – a wraz z Ojcem wybrał Ją Syn i odwiecznie zawierzył Duchowi Świętemu”²². Jan Paweł podkreśla także, iż *Lumen gentium* przypomina kontrast między zachowaniami Ewy i Maryi. Ten kontrast – jak wyjaśnia Jan Paweł II – został przedstawiony przez św. Ireneusza, który zauważył, że jak Ewa została zwiedziona słowami anioła – sprzeniewierzając się Bożemu słowu – tak Maryja dzięki słowom anioła przyjęła dobrą nowinę. To z kolei zaowocowało tym, że – będąc Bogu posłuszną – mogła nieść Go innym. Kolejny kontrast można dostrzec w tym, że gdy Ewa

¹⁶ Por. J. Buxakowski, *Maryja Matka Boga i Matka Kościoła*, t. 6, Pelplin 2004, s. 35.

¹⁷ Cz. S. Bartnik, dz. cyt., s. 261-262.

¹⁸ Por. tamże, s. 262.

¹⁹ Por. Jan Paweł II, *Konstytucja Apostolska Fidei depositum ogłoszona z okazji publikacji Katechizmu Kościoła Katolickiego opracowanego po Soborze Watykańskim II*, w: KKK, s. 7.

²⁰ Por. KKK 488; B. Kochaniewicz, *Maryja w tajemnicy Boga Ojca według Katechizmu Kościoła Katolickiego*, w: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego*, red. S. C. Napiórkowski, B. Kochaniewicz, Kraków 1996, s. 46.

²¹ Por. RM 9.

²² Tamże, s. 8.

została zwiedziona przez anioła – okazując Bogu nieposłuszeństwo – tak Maryja – słuchając anioła – dała się przekonać, by być posłuszną Bogu. To zaowocowało faktem, że Maryja stała się orędowniczką Ewy. I dalej – jak mówi Jan Paweł II, opierając się na myśli św. Ireneusza – podobnie jak rodzaj ludzki został poddany śmierci przez nieposłuszeństwo dziewicy Ewy, tak został on wyzwolony od śmierci przez Dziewicę Maryję. Dzięki temu „nieposłuszeństwo dziewicy zostało zrównoważone posłuszeństwem Dziewicy”²³.

ODPOWIEDŹ MARYI NA ODWIECZNY BOŻY WYBÓR

Kolejną sprawą, którą wypada poruszyć w ramach interpersonalnej relacji: Bóg Ojciec – Maryja, jest kwestia wolności Matki Bożej. W tym kontekście trzeba zastanowić się nad tym, czy Maryja została odgórnie predestynowana do misji, którą Jej Pan Bóg wyznaczył, czy też miała możliwość wyboru. Dotyka się tutaj życiowej odpowiedzi Maryi, czyli Jej współdziałania w realizacji Bożego powołania.

Ojcowie Soborowi, analizując to zagadnienie, stwierdzają, iż „Ojciec miłosierdzia pragnął, by Wcielenie poprzedziła zgoda tej, która została przeznaczona na matkę”²⁴. A Maryja – jak stwierdza Vaticanum II – zgadzając się na słowo Boże, nie tylko stała się Matką Bożą, lecz także „całkowicie poświęciła samą siebie osobie i dziełu swojego Syna”. Dzięki temu można powtórzyć za tekstem soborowym, że „Maryja nie została tylko biernie użyta przez Boga, lecz wolną wiarą i posłuszeństwem współpracowała w dziele zbawienia”²⁵.

Rozwój mariologicznej myśli soborowej dostrzegalny jest wyraźnie w teologii wspomnianego już ks. Bartnika. Właśnie on, podkreślając rolę osoby Maryi, wyjaśnia, że Maryja nie została tylko biernie użyta przez Pana Boga – o czym mówi Vaticanum II – gdyż ma swoją historię ziemską, jak i zbawczą²⁶. W tym kontekście – jak stwierdza ks. Bartnik – „Niepokalanego Poczęcia nie można rozumieć jako mechanicznej odgórnej predestynacji do świętości i do macierzyństwa Bożego”²⁷. Tutaj bowiem oprócz przewidzenia zasług Chrystusa trzeba mieć także na względzie przewidzenie „Jej woli osobowej, Jej świata osobowego, a więc wolnego”²⁸. Maryja nie była zatem tylko rzeczą, czy narzędziem do zrealizowania pewnej misji, ale zostało przewidziane „również Jej *fiat*, cała Jej osoba, Jej odpowiedź

²³ Por. Jan Paweł II, *Maryja Nową Ewą*, „L'Osservatore Romano” 1996 (wyd. pol.), nr 11-12, s. 47.

²⁴ KK 56.

²⁵ Tamże.

²⁶ KK 56; J. Lekan, *Mariologia przyszłości*, w: *In persona Christi. Księga na 80-lecie ks. prof. Czesława S. Bartnika*, t. 2, red. K. Gózdź, Lublin 2009, s. 567.

²⁷ Cz. S. Bartnik, dz. cyt., s. 137.

²⁸ Tamże.

życiem, osobistą świętością i niepowtarzalnym pragnieniem Boga na ziemi”. W ten sposób łaska odkupienia, która dla wszystkich ludzi jest jednakowa, „stała się u Maryi łaską wczesnoeugeniczną, łaską szczególną, osobistą, czyniącą Ją Osobą Niepokalaną”²⁹. W myśli ks. Bartnika można więc dostrzec w pierwszym rzędzie prymat osoby – w tym przypadku Maryi – a dopiero wtórnie Jej relację „do”. Wobec tego przywilej Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny należy analizować najpierw jako refleksję nad osobowymi dziejami Maryi³⁰, a dopiero później w kontekście misji, do której Maryja została przez Boga zaproszona.

Ks. Bartnik zauważa także, iż Niepokalane Poczęcie należy nazwać „zwrotem personalistycznym”, gdyż „jest ono pomostem między osobowym życiem człowieka, a światem Osób Bożych”³¹. I dlatego ks. Bartnik zaznacza, że „mamy dziś mariologię prymatu osoby, mariologię personalistyczną”. Maryja – będąc konkretną osobą, czyli „osobą absolutną, konieczną, jedyną, gdzie niepowtarzalna osobowość i najwyższa świętość warunkują się wzajemnie” – została obdarowana pełną komunią wewnętrzną z Bogiem³². Myśl personalistyczna ks. Bartnika stanowi inspirację dla mariologii ks. Królikowskiego, który na początku zaznacza, jak wspomniany lubelski dogmatyk, że Maryja odpowiedziała na powołanie wolnym i jednocześnie świadomym przyłgnięciem do Słowa Bożego. Jednak rozwija tę myśl stwierdzeniem, iż do realizacji tej misji Maryja zaangażowała się odpowiedzialnie, służąc Chrystusowi i Jego dziełu wszystkimi swoimi zdolnościami³³.

Z kolei o. Tomasz Dąbek z Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, wypowiadając się, podobnie jak ks. Królikowski, na temat czynnego zaangażowania się Maryi w dzieło Odkupienia, zwraca uwagę na inny fakt. Zauważa on mianowicie, że analizując postać Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej, można dostrzec w Niej związek i współdziałanie natury i łaski. Maryję według o. Dąbka cechuje wielkie poszanowanie dla otrzymanych darów względnej „pełni łaski”. Trzeba także zaznaczyć, że łaska jest podstawą wszystkiego, co spotykało Ją w życiu na drodze realizacji powołania³⁴.

Zagadnienie wolności wyboru w życiu Maryi podjął także ks. Bogdan Ferdek – kierownik Katedry Teologii Dogmatycznej Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Jego mariologiczna analiza na ten temat jest o tyle interesująca, że zastanawia się on nad tym, czy dogmat Niepokalanego Poczęcia nie wyklucza

²⁹ Por. tamże.

³⁰ Por. J. Lekan, dz. cyt., s. 567.

³¹ Cz. S. Bartnik, dz. cyt., s. 138.

³² Por. tamże.

³³ Por. J. Królikowski, *Maryja w pamięci Kościoła. Mariologia*, t. 1, Tarnów 1999, s. 69.

³⁴ Por. T. M. Dąbek, *Maryja jako pełna łaski wezwaniem do nawrócenia serca*, „Salvatoris Mater” 2001, R. 3, nr 2, s. 55.

wolności Maryi³⁵. Ks. Ferdek rozwiązuje to zagadnienie na bazie charytologii, której jednym z głównych tematów jest problematyka współpracy łaski z wolnością. Wolność Maryi jest szczególnym przykładem współpracy wolności z łaską. Łaska i wolność – jak podkreśla dalej ks. Ferdek – nie stanowią dla siebie konkurencji. Wobec tego dzięki darowi „łaski pełna” można stwierdzić, że Maryja jest także pełna wolności, gdyż zainicjowała ją łaska Niepokalanego Poczęcia. Ta łaska bowiem oznacza wyswobodzenie Maryi ku wolności. Taki fakt przejawia się w tym, że „łaska nie zastąpiła wolnej woli, sprawiła ona tylko, że wolna wola Maryi jest w stanie rzeczywiście korzystać z wolności”³⁶. Maryja realizuje bowiem możliwości swojego swobodnego, wolnego wyboru przez łaskę, gdyż łaska wyzwala Jej wolność. Dzięki temu „wolność Maryi jest umiłowaniem Dobra; jest stanem woli skierowanej ku Dobru, jakim jest Bóg”³⁷.

Wrocławski teolog zauważa także, iż próba rozwiązania analizowanego problemu prowadzi do pogłębienia rozumienia wolności o aspekt teologiczny. Teologia bowiem – jak zaznacza ks. Ferdek – poszerza pojęcie wolności. O ile w filozofii greckiej wolność była najczęściej rozumiana jako „zdolność do swobodnego dysponowania sobą, a we współczesnym świecie pojmuje się ją jako brak przymusu zewnętrznego lub brak wszelkich ograniczeń działania, o tyle teologiczne pojęcie wolności ma zabarwienie soteriologiczne i eschatyczne”³⁸. Wolność potrzebuje Wyzwoliciele, dzięki któremu osiąga swoją pełnię w niebie. Ikona takiego rozumienia wolności jest właśnie Najświętsza Maryja Panna, która stanowi wzór wolności³⁹. Analizując Jej postawę – jak dodaje ks. Ferdek – można zauważyć, że „gwarantem wolności jest Bóg, którego łaska wyzwala wolność człowieka. Bóg nie jest wrogiem wolności. Bez Niego nie ma wolności, lecz nowe niewole”⁴⁰.

Analizując z kolei mariologiczne dociekania ks. Nadbrzeżnego na temat wolności Maryi, można zauważyć, że nie tylko dostrzegł on fakt mówiący o tym, że prawda o przywileju Niepokalanego Poczęcia prowadzi do sformułowania teologicznej interpretacji wolności, ale rozwija tę myśl. W swych wnioskach idzie więc o krok dalej względem intuicji ks. Ferdka. Uzewnętrznia się to w tym, iż ks. Nadbrzeżny stwierdza, że teologiczna interpretacja wolności ma charakter personalistyczny. Pan Bóg bowiem, samoudzielając się, jest zawsze wolny. Ten akt samoudzielania się Boga można dostrzec zarówno „w totalnej suwerenności Boga”, jak

³⁵ Por. B. Ferdek, *Niepokalane Poczęcie a wolność wyboru Maryi*, w: *Tota pulchra es Maria*, red. J. Kumala, Licheń 2004, s. 296.

³⁶ Por. tamże, s. 306-307.

³⁷ Por. tamże, s. 306.

³⁸ Por. tamże, s. 307.

³⁹ Por. tamże.

⁴⁰ Tamże, s. 308.

i „w stworzeniu struktury wolnościowej w podmiocie ludzkim, aby dar autodo-nacji Boga mógł zostać przyjęty przez człowieka”⁴¹.

Poczęcie Maryi stało się więc – jak zaznacza ks. Nadbrzeżny – znakiem pełnej wolności. Dokonało się to w sposób szczególny. Taki fakt jednak nie oznacza dowolności. W Maryi bowiem – jak stwierdza ks. Nadbrzeżny – dzięki Bożemu działaniu w tajemnicy Niepokalanego Poczęcia „dokonała się sublimacja wolności wyboru do wolności autonomii, która jest równoznaczna z pełnym rozwojem duchowym człowieka i zawiera wolność od grzechu pierwotnego, zła moralnego i błędu”⁴². Ontyczny wymiar wolności, manifestujący się w akcie wolnej decyzji, wymaga dopełnienia przez osiągnięcie stanu wolności od zła, a pozytywnie mówiąc, wolności w Bogu. I mimo tego, że pełna wolność autonomii przysługuje tylko Panu Bogu, to jednak byty, które zostały stworzone na Jego obraz, również posiadają w sobie pierwowzór tej wolności. Szczególnym przykładem to potwierdzającym jest Najświętsza Maryja Panna Niepokalanie Poczęta⁴³.

Podobną myśl można odnaleźć u ks. Edwarda Sienkiewicza, który już jasno stwierdza, że właśnie we Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny Jej wolność, którą realizowała w całym swoim życiu, osiągnęła pełnię i swój ostateczny cel. Jednocześnie stan Wniebowzięcia potwierdza to i stanowi ukoronowanie wszystkich Jej życiowych wyborów⁴⁴.

Temat wolności Maryi podjął także Jan Paweł II, który również jasno stwierdza – podobnie jak ks. Ferdek i ks. Nadbrzeżny – iż Maryja, wypowiadając swoje *fiat* wobec Bożego planu zbawienia, staje przed Bogiem całkowicie wolna⁴⁵. Papież zauważa także – analizując tekst Vaticanum II – że w szczególny sposób została w nim podkreślona wartość zgody Maryi na anielskie zwiastowanie. Jan Paweł II idzie jednak o krok do przodu względem nauki soborowej, gdyż zauważa, że w przeciwieństwie do innych analogicznych sytuacji opisanych w Piśmie Świętym, anioł wyraźnie oczekuje tej zgody. Taką naukę można wyprowadzić ze słów mówiących o tym, że było „wołą Ojca miłosierdzia, aby Wcielenie poprzedziła zgoda tej, która przeznaczona została na matkę”⁴⁶. Jan Paweł II rozwija także słowa Vaticanum II mówiące o tym, że „Maryja nie została tylko biernie użyta przez Boga, lecz wolną wiarą i posłuszeństwem czynnie współpracowała w dziele zbawienia ludzkiego”⁴⁷. Całkowicie bowiem „poświęciła samą siebie jako

⁴¹ Por. A. Nadbrzeżny, *Samoudzielanie się Trójcy Świętej w tajemnicy Niepokalanego Poczęcia*, w: *Trójca Święta a Maryja*, red. T. Siudy, K. Pek, Częstochowa 1999, s. 198.

⁴² Por. tamże.

⁴³ Por. tamże.

⁴⁴ Por. E. Sienkiewicz, *Maryjna droga chrześcijańskiej wolności*, „*Salvatoris Mater*” 2005, R. 7, nr 3, s. 234.

⁴⁵ Por. Jan Paweł II, *Maryja Nową Ewą...*, dz. cyt., s. 47.

⁴⁶ Por. KK 56; Jan Paweł II, *Maryja Nową Ewą...*, dz. cyt., s. 47.

⁴⁷ KK 56.

służebnicę Pańską, osobie i dziełu swego Syna”⁴⁸. Ten rozwój uwidacznia się w tym, że papież, komentując ten tekst, zauważa, iż oddanie się Maryi osobie i dziełu Chrystusa oznacza nie tylko ściśle z Nim zjednoczenie, lecz także macierzyńskie wspieranie Jego rozwoju jako człowieka, a także współpracę Maryi w dziele zbawczym Syna. Ten ostatni aspekt urzeczywistnia się, jak stwierdza Jan Paweł II, pod zwierzchnictwem Syna. Maryja jest więc Mu poddana, co z kolei jest owocem łaski. Ta współpraca jest prawdziwa, gdyż dokonuje się wraz z Synem i pociąga za sobą – od zwiastowania anielskiego – czynne uczestnictwo w dziele zbawczym⁴⁹. Jan Paweł II zwraca uwagę także na inny fakt. A mianowicie wyjaśnia, iż Maryja nazywając siebie „służebnicą Pańską”, pragnie uczynić wszystko, by doskonale wypełnić służbę, której Bóg oczekuje od całego swojego ludu, czyli po prostu pragnie wypełnić wolę Bożą⁵⁰. Maryja także, jak dodaje papież, przy swojej wolnej odpowiedzi czuje odpowiedzialność za ludzkość, której przyszłość zależy właśnie od Jej odpowiedzi⁵¹.

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując trzeba stwierdzić, że temat relacji interpersonalnej: Bóg Ojciec – Maryja, o którym mówi Vaticanum II, doczekał się pogłębionej analizy w polskiej posoborowej mariologii. Zaowocowało to rozwojem personalizmu podkreślającego wartość osoby Maryi. W każdej interpersonalnej relacji trzeba zawsze brać pod uwagę wszystkie osoby, które tworzą tę relację. Dzięki temu w przypadku analizowanej relacji: Bóg Ojciec – Maryja można dostrzec, iż nie tylko Bóg Ojciec ma swój plan względem Maryi, ale liczy się także Jej odpowiedź. Maryja przecież – jak każdy człowiek – miała swoją osobistą historię ziemską.

Jej wolną wolę uszanował Pan Bóg, który powołując Ją do konkretnego i wyjątkowego zadania, nie predestynował Jej odgórnie, czyli nie wykorzystał Jej biernie do zrealizowania wyznaczonej misji, ale uszanował Jej wolny wybór. Pan Bóg bowiem wiedział, jaka będzie odpowiedź Maryi i dlatego obdarzył Ją szczególnym przywilejem do zrealizowania tej misji. Ten przywilej – jak można się przekonać dzięki analizie polskiej posoborowej mariologii inspirowanej zwłaszcza nauczaniem Vaticanum II, jak i papieża Jana Pawła II – był nieodzowny do zrealizowania zadania „Theotokos”.

W tym kontekście należy zauważyć, że – analizując polską posoborową myśl mariologiczną – można znaleźć odpowiedź na pytanie, czy Niepokalane Poczęcie

⁴⁸ Tamże.

⁴⁹ Por. KK 56; Jan Paweł II, *Maryja Nową Ewą...*, dz. cyt., s. 47.

⁵⁰ Por. tenże, *Posłuszna Służebnica Pańska*, „L'Osservatore Romano” 1996 (wyd. pol.), nr 11-12, wyd. pol., s. 46.

⁵¹ Por. tenże, *Maryja Nową Ewą...*, dz. cyt., s. 47.

Najświętszej Maryi Panny nie stoi w sprzeczności z wolnością, czy jej czasami nie zastępuje? Odpowiedź znajdziemy na polu charytologii, gdzie jest mowa o tym, że to właśnie łaska wyzwala, a przez to umożliwia właściwe korzystanie z daru wolności. Dzięki temu wszelkie wątpliwości odnośnie braku wolności w życiu Maryi zostają rozwiane.

Bibliografia

- Bartnik Cz. S., *Matka Boża*, t. 29, Lublin 2003.
- Buxakowski J., *Maryja Matka Boga i Matka Kościoła*, t. 6, Pelplin 2004.
- Dąbek T. M., *Maryja jako pełna łaski wezwaniem do nawrócenia serca*, „Salvatoris Mater” 2001, R. 3, nr 2, s. 53-63.
- Ferdek B., *Niepokalane Poczęcie a wolność wyboru Maryi*, w: *Tota pulchra es Maria*, red. J. Kumala, Licheń 2004, s. 295-308.
- Jan Paweł II, *Konstytucja Apostolska Fidei depositum ogłoszona z okazji publikacji Katechizmu Kościoła Katolickiego opracowanego po Soborze Watykańskim II (FD)*, w: *KKK*, s. 5-9.
- Jan Paweł II, *Maryja Nową Ewą*, „L'Osservatore Romano” 1996 (wyd. pol.), nr 11-12, s. 47-48.
- Jan Paweł II, *Posłuszna Służebnica Pańska*, „L'Osservatore Romano” 1996 (wyd. pol.), nr 11-12, s. 46.
- Jan Paweł II, *Posynodalna Adhortacja Apostolska „Vita consecrata” (VC)*, w: *Adhortacje Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 2, red. S. Małysiak, Kraków 1996, s. 633-751.
- Jan Paweł II, *Redemptoris Mater. O Błogosławionej Maryi Dziewicy w życiu pielgrzymującego Kościoła (RM)*, Wrocław 1995.
- Katechizm Kościoła Katolickiego (KKK)*, Poznań 1994.
- Krenczkowski H., *Środowisko wychowania a religijność katolików na przykładzie parafii miejskiej św. Krzyża w Grudziądzu*, Pelplin 2009.
- Królikowski J., *Maryja w pamięci Kościoła. Mariologia*, t. 1, Tarnów 1999.
- Kumala J., *Perspektywa trynitarna tajemnicy Niepokalanego Poczęcia Maryi w nauczaniu Jana Pawła II*, „Salvatoris Mater” 2001, R. 3, nr 1, s. 199-214.
- Lekan J., *Mariologia przeszłości*, w: *In persona Christi. Księga na 80-lecie ks. prof. Czesława S. Bartnika*, red. K. Gózdź, Lublin 2009, t. 2, s. 561-572.
- Nadbrzeżny A., *Samoudzielanie się Trójcy Świętej w tajemnicy Niepokalanego Poczęcia*, w: *Trójca Święta a Maryja*, red. T. Siudy, K. Pek, Częstochowa 1999, s. 187-199.
- Napiórkowski S. C., *Podstawy prawdy o Niepokalanym Poczęciu i podanie jej przez Kościół do wierzenia*, w: *Niepokalane Poczęcie i życie chrześcijańskie*, red. D. Mastalska, Częstochowa-Niepokalanów 2005, s. 17-41.

Pestka J., *Człowiek jako podmiot kulturotwórczej działalności*, „Theologica Thoruniensia” 2000, nr 1, s. 179-200.

Pestka J., *Człowiek wierzący w kontekście przemijania*, „Theologica Thoruniensia” 2000, nr 1, s. 201-218.

Pestka J., *Proegzystencja chrześcijanina w polskiej myśli posoborowej*, „Studia Pelplińskie” 1988, nr 17, s. 137-144.

Pestka J., *Tożsamość chrześcijanina wobec przemian współczesnego świata*, „Ateneum kapłańskie” 1989, t. 81, nr 1(112), s. 80-91.

Ratzinger J., *Wzniosła córka Syjonu. Rozważania mariologiczne*, tłum. J. Królikowski, Poznań 2002.

Rogowski R. E., *Chrystologiczny sens Niepokalanego Poczęcia Maryi*, w: *Tota pulchra es Maria*, red. J. Kumala, Licheń 2004, s. 177-185.

Sienkiewicz E., *Maryjna droga chrześcijańskiej wolności*, „Salvatoris Mater” 2005, R. 7, nr 3, s. 202-230.

Siudy T., *Dogmat Niepokalanego Poczęcia we współczesnej teologii i jego implikacje pastoralne*, w: *Niepokalane Poczęcie i życie chrześcijańskie. Materiały z sympozjum mariologiczno-maryjnego Niepokalanów, 15-17 października 2004 r.*, red. D. Mastalska, Częstochowa-Niepokalanów 2005, s. 43-53.

Siudy T., *Służebnica Pańska*, Niepokalanów 1995.

Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium” (KK), w: *Konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski*, Poznań 2002, s. 97-166.

Streszczenie

W artykule została poruszona problematyka wolności Maryi w oparciu o wybraną polską literaturę teologiczną od II Soboru Watykańskiego do 2010 r. Zgłębiając jej dorobek, można zauważyć, że odwieczny wybór Maryi (predestynacja) nie stoi w sprzeczności z Jej wolną wolą. Pan Bóg bowiem, wybierając Maryję na Matkę Syna Bożego, przewidział Jej pozytywną odpowiedź. Maryja więc w każdej chwili swego życia była osobą wolną.

Słowa kluczowe: *wolność, predestynacja, Niepokalane Poczęcie*

Summary

The Privilege of the Immaculate Conception and Blessed Virgin Mary's Free Will

In the article discusses the question of Mary's freedom. The paper based on selected Polish post-Vatican theological writings up till 2010. The analysis shows that Mary's eternal choice (predestination) is not against her free will. God who chose her as the Mother of his Son foresaw her positive response. Hence, Mary was a free person in every moment of Her life.

Keywords: *Freedom, predestination, Immaculate Conception*